

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Dr.theol.
Carl Emil Fløystrup
in memoriam.

Dr. theol.

CARL EMIL FLØYSTRUP

IN MEMORIAM

SÆRTRYK AF »TEOLOGISK TIDSSKRIFT
FOR DEN DANSKE FOLKEKIRKE« 1921

Dr. theol. Carl Emil Fløystrup.

Der har været en sjælden Overensstemmelse i de Udtalelser, der fremkom i Bladene i Anledning af Dr. Fløystrups Død. Fra alle Sider har man fremhævet hans omfattende Kendskab til det Speciale, han allerede som ung Kandidat kastede sin Kærlighed paa, og man har forstaaet, at dansk kirkehistorisk Forskning ved hans Bortgang lider et føleligt Tab, selv om hans Produktion var saare begrænset i Omfang. Alle Nekrologer har ligeledes énstemmig mindet om hans sjældent noble og elskelige Karakter.

Han hørte i Virkeligheden til de faa, om hvem det med Sandhed kan siges, at de kun efterlader sig Venner. „Stille i Landet“ som han var, holdt han sig fjærnt fra Døgnets Strid og offentlig Debat, men det er ingenlunde af denne rent negative Grund, at man om Fløystrup føler sig draget til at anvende et Udtryk, der saa ofte bruges som en tom Talemaade. Baade som Menneske og Videnskabsmand havde han en sjælden Evne til at forstaa andre og fremhæve det gode ved dem. Han var altid rede til at opmuntre og ikke mindre til at hjælpe — ganske særlig, naar man søgte hans Hjælp ved et eller andet videnskabeligt Arbejde. Trods den legemlige Svaghed, der i mange Aar indskrænkede hans Arbejdskraft, paatog han sig med største Opofrelse villigt et omfattende Arbejde for at hjælpe dem, der søgte hans Bistand, ikke mindst, naar der appelleredes til hans enestaaende Kendskab til engelske Forhold. Jeg

kan selv af mangeaarig Erfaring tale med derom. Paa den smukkeste Maade viste hans opofrende Tjenestevillighed sig ogsaa i Krigsaarene, da han under de vanskelige Korrespondanceforhold var Mellemand mellem forskellige engelske Familier og deres paarørende i de fjendtlige Lande. Kommer saa hertil hans uhyre Beskedenhed, der næsten kunde blive til en ligefrem Undervurdering af sig selv, forstaar man vel, at der rundt om — iøvrigt ikke blot i Danmark, men ogsaa i England — sidder mange, for hvem hans Bortgang har været en inderlig Sorg.

Der er nærliggende Grund til her i Tidsskriftet først og fremmest at minde om det store Arbejde, Dr. Fløystrup fra 1897 til 1905 har gjort ved dets Udgivelse. Med 2. Hefte af 13. Bd. overtog Fløystrup Redaktionen af det af Biskop, daværende Kultusminister, Sthyr udgivne „Theologisk Tidsskrift for den danske Folkekirke“. Hans Navn findes derfor paa 13. og 14. Bd. af den Række, der afsluttedes i 1899. Forinden havde Fløystrup henvendt sig til Tidsskriftets nuværende to Udgivere og forelagt dem Planen om en ny Række, og Biskop Sthyr overdrog os derefter i Forening Tidsskriftet. Fløystrup arbejdede sammen med os til 1905, da han efter Udgivelsen af 6. Bind to første Hefter, til vor store Bedrøvelse, saa sig nødsaget til af Helbredsgrunde at fratæde en Virksomhed, der i saa høj Grad havde hans Interesse, og som han havde røgtet med sjælden Samvittighedsfuldhed. Han har Krav paa Taknemmelighed for dette Arbejde ikke blot fra sine Medarbejdere i snævrere Forstand, men fra hele den Læsekreds, der samlede sig om Tidsskriftet.

Hvad Dr. Fløystrups selvstændige, videnskabelige Produktion angaar, blev den, som allerede nævnt, aldrig omfattende i Sidetal. Den nærliggende Aarsag dertil var hans store Grundighed og Ængstelse for at udtale sig, før hans Opfattelse var ælsidig underbygget, i Forbindelse med hans svagelige Helbred, der tidlig hæmmede hans Arbejds-

kraft. Men hvad han har ydet, er saa stærkt præget af hans saglige Kundskab, hans ubestridelige Begavelse som Forsker, hans omfattende kulturelle Dannelse og hans udmærkede Fremstillingsevne, at det vil sikre ham en smuk Plads blandt vore nyeste Kirkehistorikere. Helt igennem bærer hans Skrifter Vidnesbyrd om hans Karakters bedste Egenskaber; man mærker den oprigtige Kærlighed til Emnerne og Retsindigheden i Vurderingen.

I sin sidste Afhandling, „Anglicanism and Lutheranism“, trykt i Juli-Heftet 1920 af „The Church Quarterly Review“, har Fløystrup udtalt sig mere personlig end andetsteds om sine Studier og sit Standpunkt. Han siger med Rette dèr, at han, trods gentagne Rejser til England (siden 1884), væsentlig byggede sit mangeaarige Studium af engelske Samfunds- og Kirkeforhold paa Literaturkendskab. Til det sidste var han Bibliotekernes og Studerekamrets Mand, og naar Døden overraskede ham paa vort kongelige Biblioteks Læsesal, var det paa hans egentlige Arbejdsplads, han faldt. Men dette maa ikke forstaas, som om Fløystrup manglede Sans for Livet og Virkeligheden. Tværtimod. Netop hans Skrifter udmærkede sig ved hans alt omfattende Interesse og hans fyldige Kundskab til Livets forskelligste Sider og ikke mindst til Samfundsforholdenes mangfoldige Rigdom.

Som Forsker var han i det hele en „selfmade“ Mand og lærte sig selv, væsentlig ved Bøgernes Hjælp, til, hvad han blev som Historiker. Allerede i sin Studentertid arbejdede han hovedsagelig paa egen Haand. Og allerede da følte han Driften i sig til videnskabeligt Arbejde. Han fik i Foraaret 1879 Accessit for en Besvarelse af den teologiske Prisopgave: „En dogmatisk og historisk Undersøgelse af Lærefrihedens Ret og Grænser i den protestantiske Kirke“. Han vedblev ogsaa siden at have levende Interesse for dogmatisk Arbejde og føjede hertil et ikke ringe Studium af Religionsfilosofien, men det blev dog

Kirkehistorien, han kastede sin Hovedinteresse paa, og hans sunde metodiske Dømmekraft, der minder om en heldigvis gennemgaaende Egenskab ved dansk historisk Forskning, skoledes, siden han i 1883 havde taget sin teol. Examen og havde valgt nyere engelsk Kirkehistorie til sit specielle Arbejsfelt, efterhaanden ved ivrigt Bogstudium.

I 1891 disputerede han for den teol. Licentiatgrad over Afhandlingen „Den anglokatholske Bevægelse i det nitende Aarhundrede“, et smukt og lærerigt Arbejde, der stadig staar som det fyldigste og bedste danske Bidrag til nyere engelsk Kirkehistorie. Selv saa Fløystrup iøvrigt, efterhaanden som hans Indsigt i engelsk Kirkehistorie udvidede sig, med adskillig Kritik paa dette Arbejde, der blev hans største Bog, og han ytrede gentagne Gange Lyst til at omarbejde den. Han ønskede saaledes Baggrunden anderledes fyldig skildret udfra det store Kendskab til den ældre engelske Kirkehistorie og til de almenengelske Kultur og Samfundsforhold, som hans senere Studier havde beriget ham med. — I hvor høj Grad ogsaa engelske Venner anerkendte hans ualmindelige Indsigt paa dette Omraade, fremgaar f. Eks. af følgende Passus i et Brev fra Prof. Arthur C. Headlam i Anledning af hans Død: „His knowledge of England, of English History and English Theology was most remarkable. He has read much, which I have never read, and knew our difficult English ways with extraordinary minuteness“.

Fløystrops egentlige Læremestre blev de fremragende, moderne engelske Historikere, og der er Grund til her særlig at nævne de store Kirke- og Samfundshistorikere, som Fløystrup paa en saa fortrinlig Maade biograferede i Teol. Tidsskrift 1900—1905: Biskopperne Westcott, Creighton og Stubbs samt Canon Dixon. Disse fire smaa Essays viser baade hans uddybede Indsigt og hans betydelige formelle Evner til Fremstilling af sit Emne. Sysselsættelsen med Westcott fæstnede hans Kærlighed til N. T. og til

Forskningen af den oprindelige Kristendom, men hvad der ogsaa drog ham til Westcott, var dennes varme Kærlighed til praktisk Kirkearbejde og til de teologiske Spørgsmaal, der i særlig Grad berører Livet. — Creighton og Stubbs er i første Række Kildeforskningens og Realiteternes Mænd. Medens engelsk Historieskrivning ellers i saa fremtrædende Grad er biografisk, har disse to Forskeres Livsværk bidraget til at skærpe Forstaaelsen for det indgaaende metodiske Studium af hele Perioder og øge Sansen for Udforskning af Stats- og Samfundsformernes Indflydelse. Naar Fløystrup naaede til et saa fyldigt Kendskab paa Stats- og Kirkeforfatnings Omraadet, skyldes det sikkert ikke mindst Impulser fra disse Objektiviteternes Forskere. Men mest har han maaske lært af Dixon, denne Mand, der baade var Præst, Digter og Historiker, og som forenede Formens fremragende Evne med Forskningens Alvor og den fintmærkende Retfærdighedssans i Vurderingen. Hans store Evne til at biografere i faa Træk tilegnede Fløystrup sig, som hans talrige Artikler i „Kirkehistorie for Norden“ i saa høj Grad bærer Vidne om. Fløystrup har etsteds mindet om sin Ven Headlams træffende Ord om den Ensidighed, der saa ofte præger tysk Skildring af Personligheder, saa de bliver „Masker for Meninger“ — det være sig teologiske eller politiske. Men denne Fare, som engelsk Personlighedsskildring sjældent trues af, laa ogsaa fjærnt fra Fløystrops Biograferen; han forstod at lade Livet komme til sin Ret. De fire nævnte Essays er præget deraf.

Hans Arbejdsomraades Grænser betegnes ved Disputatsen 1891 og de mindre Skrifter, som de følgende Aar bragte (trykt i de af Fr. Nielsen udgivne „Smaaskrifter til Oplysning for Kristne“). Nær op til Disputatsen ligger Biografien af Ærkebiskop Tait (1893), den Mand, der stod frit overfor alle Retninger, men dog stærkt kritisk overfor netop den anglokatoiske Bevægelses Ensidighed. Endnu 1893 fulgte Skriftet om „Folkekirken og den frie Kirke i

Skotland“, der viser Fløystrops grundige Kendskab til egentlig Calvinisme, hvis moralsk-religiøse Kraft han beundrede stærkt, skønt han som Luthers Mand savnede adskilligt deri. Endelig viste Skriftet om „Lutheranerne i Amerika“ (1896) hans Interesse for at studere sin egen Konfession, hvor den staar i stærk Konkurrence med andre Konfessionsformer. „Tør vor Kirkeafdeling tro, at den har sin Opgave i den almenkirkelige Udvikling, maa det interessere os at følge ikke blot dens egen indre Historie, men ogsaa dens Vekselvirkningsforhold til de reformerte Samfund“ — siger han her. Særlig optog dog „Vekselforholdet“ til den anglikanske Kirke ham, og ganske naturlig følte han sig især draget mod at skildre Berøringspunkterne mellem dansk og engelsk Kirkeliv. 1907 gjorde han i Afhandlingen „The church of Denmark“ (i April-Heftet af *The Church Quarterly Review*) Rede for, hvad vi har modtaget fra England lige siden Vikingernes Tid, samtidig med, at han søgte at give engelske Læsere et levende Indtryk af den danske Kirkes indre og ydre Forhold. Det er sikkert ikke mindst til denne Afhandling, at Dr. Headlam refererer, naar han i det førnævnte Brev siger om Fløystrup: „He was a very loyal member of his own Church, but full of sympathy for ours, and I could wish that there had been much more intercourse between the two churches, such as he promoted“.

Netop denne Tanke forfølger den sidste Afhandling fra 1920 i det engelske Tidsskrift. I denne har Fløystrup rettet alvorlige Ord til engelsk Teologi, men tillige vist sin dybe Kærlighed til England og den engelske Kirke. Afhandlingen er skrevet i Anledning af de Reunionsbestræbelser, der i Øjeblikket er traadt stærkere frem. Fløystrup viser sin stærke Sympati for den kirkelige Enhed og mener med Rette, at den anglikanske Kirke maa blive Bæreren af disse Bestræbelser, men han betoner ogsaa, at vi her i Norden ikke kan se bort fra vor lutherske Ejen-

dommelighed, og han minder om, at engelsk Kirkehistorie i ikke ringe Grad staar i Taknemlighedsgæld til Impulser fra Lutherdommen. Skal Kirkeenhedsbestræbelserne naa frem, maa det ialt Fald ske ved en omfattende Forstaaelse for Værdierne hos andre, ikke ved Kompromiser.

Min sidste Samtale med Fløystrup drejede sig om denne Afhandling. Han udtalte sin Lyst til at fortsætte i det engelske Tidsskrift, der stod ham aabent, sine mangeaarige Studier med Hensyn til Englands Stilling til og Kendskab til Luther og Lutherdommen, men betonedes ogsaa Vanskelighederne ved Enhedsbestræbelserne. Den udprægede etiske Interesse, der karakteriserer engelsk Fromhedsliv, vil altid vanskeliggøre engelsk Tilegnelse af det bærende i den egentlig lutherske Type for ikke at tale om Forstaaelsen af Luthers Person.

Af dette Arbejdes Fortsættelse skulde der nu ikke blive noget. Han er kaldt bort fra en Virkeplads, som ingen i Øjeblikket kan udfylde. Men hans Indsats vil staa som et Mønster, og det er i høj Grad at ønske, at nye Kræfter vil tage hans grundige og fortjenstfulde Arbejde med engelsk Kirkehistorie op i hans Spor¹.

J. Oskar Andersen.

¹ *Carl Emil Fløystrup* blev født i Horsens 18. Juli 1854. Da Forældrene 1859 flyttede til Kbhvn., kom han i Skole i v. Westens Institut. Han blev Student 1872, cand. theol. 1883, rejste 1883—84 i Udlandet med længere Ophold i Italien og England. 1885 tog han begge de praktiske Prøver efter at have gennemgaaet Pastoralseminariet. Han sysselsatte sig derefter i en Del Aar med Skolegærning og Seminarieundervisning (Blaagaard), men maatte paa Grund af sit svigtende Helbred ophøre med denne Gærning og helligede derefter sin Arbejdskraft til Studier og den ovennævnte literære Virksomhed. 20. Septbr. 1921 sank han om, ramt af et Hjerteslag, i det kgl. Biblioteks Læsesal.

